

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

K O R T E
VERKLARING

OVER DE

ZELFSTANDIGE
NAEMVALLEN,

EN

HET LYDEND WERKWOORDT.

GEHOORT WORDEN,

DOOR HET KUNSTGENOOTSCHAP

N A T U R A E T A R T E.

WAERBY GEVOEGT IS

HET BEDRYVEND WERKWOORDT

H O O R E N,

*Zynde dat met het lydend, achteraan gestelt, zoo
alsze beiden, naer zyne meening, moeten
gebogen worden.*

NED.

LETTERK.

De LEZER zy verdacht, dat de
plaetsen uit Monens Spraekkunst^r in
dit Werkje aengehaect, gevolgt zyn
naer den Druk van 1706; En dat
het Kunstgenootschap geene afdruk-
zels voor de zynen erkent dan die
dus geteekent zyn:

Natura et Arte

1736.

K O R T E
V E R K L A R I N G
O V E R
D E Z É L F S T A N D I G E
N A E M V A L L E N.

DE *Naemvallen* en *Werkwoorden* onzer Nēderduitsche Tale, waarin door Schryvers en Redenaers den bal zoo dikwyls word misgeslagen, en die door de tot nogtoe opgedaegde Spraekkunstschryvers zoo duister, ja, voor een' Leerling', gansch onbegrypelyk; zyn te boek gestelt, hebben ons bewogen deze opheldering in 't licht te geven, vermits wy meenen dat op die twee Hoofdpylaers, te weten de *Naemvallen* en *Werkwoorden*, het gansche gebouw onzer Moedertale rusten moet. Mōnen zegt dan: dat de Naemvallen zes in getale zyn, teweten: *de Noemer, de Teler, de Gever, de Aenklager, de Roeper, de Nemer*. Doch, vermits h̄y nalaet een verdere voldoende Verklaring deswegen te geven, gelieve elk aen te merken, dat

DE NOEMER is een werkende persoon of zaek, en daerom worden alle woorden,

A

den,

2 VERKLARING OVER DE

den, die door een'werkenden perfoon of zaek geregeert worden., en buiten zulke perfonen of zaken niet te pas komen, of gebruikt kunnen worden, *Werkwoorden* genoemt, als *beminnen*, *baten*, *booren*, enz. die, op zich zelve genomen, alzoo min iets uitvoeren kunnen, als hunne bewerkers of regeerders zonder hun. Nu kan men zeggen een' *Noemer*, dat is een werkende perfoon of zaek, en een *werkwoord* te hebben, wanneer men zegt *Jan bemint*, *haet*, *hoort*, enz.; Maer dit zal men nooit zeggen of teffens wien hy *bemint*, *haet*, of *hoort*, waerby dan nog een' perfoon of zaek moet komen daer 't werkwoord *bemint*, *haet*, of *hoort* op slaet, die by Monen

DE AENKLAGER, maer by ons liever de *bewerkt*-, dat is hier de *bemint*, *gehaet*, of *gehoortwordende perfoon* genoemt word. By voorbeelt, *Jan bemint den man*, *haet den jongen*, of *hoort den toon*, 't geen nu eerst een' volkomen zin heeft, en waeruit klaer blykt dat *Jan de Noemer*, of *werkende perfoon*; *bemint*, *haet*, of *hoort 't werkwoordt*, dewyl het door *Jan* geregeert word, en *den man*, *den jongen*, *den toon*, *de Aenklager*, of, dewyl *het werkwoordt* daer op slaet *de bewerkwordende perfoon* of zaek is.

Dees *Aenklager* of *bewerkwordende perfoon*, by *werkwoorden*, die *den Aenklager* en *Gever* (dat is een perfoon of zaek aen wien iets gegeven

of

ZELFSTANDIGE NAEMVALLEN. 3

of toegebracht word) beide vereifchen, is altydt te kennen en van den *Gever* t'onderscheiden door de vraag, wat het *werkwoord* en de *werkende persoon of zaek* doen? By voorbeelt: *Jan geeft Paulus slagen*, om nu te weten wie hier de *Aenklager* en wie de *Gever* is, zoo vraag u zelve: *wat geeft Jan?* zoo zult gy moeten antwoorden *slagen*, die derhalven dan vast en zeker de *Aenklager* of *bewerktwordende zaek* zyn. Om nu zeker te weten, wie hier voor den *Gever* of persoon, aen wien iets gegeven of toegebracht word, moet aengezien worden zoo vraag: *Aen wien geeft Jan slagen*, of aen wien worden *slagen* toegebracht? (Want daer aen niet by kan komen, kan geen *Gever* gevonden worden, noch eenige plaets grypen) zoo zult gy ongetwyfelt moeten antwoorden: *Aen Paulus*, die ook vast voor den

GEVER, volgens *Monen*, moet gehouden worden, schoon wy hem lieft den *Ontfanger*, dewyl hy niet geeft maer ontfangt, noemen zouden.

DE TELER, by *Monen* de tweede naemval, komt ons voor, wanneer men zegt: de lof *des mans*, van den *man* of *der vrouwe* en van de *vrouwe*, zynde het wordeken *des* in het mannelyke en *der* in het vrouwelyke geslagte in het eenvoudige getal altydt vaste teekens van een' *Teler* of *Eigenaer*, zoo als wy

4 VERKLARING OVER DE

hem lieft noemen zouden, als wy hier nu hooren zullen: doch het woordeken *van* kan in beide geflachten dan den *Nemer*, zoo als Monen hem noemt, en dan weer den *Teler* beteekenen, welken laetften wy, om hier nooit onzeker in te gaen, den *Eigenaer* dat is een perfoon of zaek, die wezentlyk eigendom heeft, aen perfoonen of zaken die by hem gefteft worden, zullen heten, en die daer door van *den Nemer* altyd zal kunnen onderscheiden worden. By voorbeeld: *De lof van dien man is groot*, wil men nu weten of *min* hier in *den Teler* of *Nemer* moet aengezien worden, men onderzoeke of vrage zich zelve slechts, of *die man eigenaer van den lof* is, of eenige eigendom aen den zelve heeft? zoo zult gy antwoorden: voor zeker ja: geruft moogt gy dan neder zetten *de lof van dien man*, enz. doch in den *Nemer* zou het *manne* moeten zyn. Om hier in nog vaster te gaen zoo is'er nog een onfeilbaer teeken waeraen men den *Eigenaer* kennen kan, teweten als men voor de woordekens *van dien* of *van den*, *diens* of *des*, en in het vrouwelyke voor *van die* of *van de*, *dier* of *der*, zonder den zin te krenken, kan zetten: zoo kan men by voorbeeld fchryven in het mannelyke, voor *de lof van dien of van den man is groot*, *de lof diens of des mans is groot*; en in het vrouwelyke voor *de lof van die of van de vrouwe* enz. *de lof dier of der vrouwe* enz.

ZELFSTANDIGE NAEMVALLEN. 5

enz. dat in den *Nemer* anders onmogelyk geschieden kan; om dit te klaerder te zien, zullen wy onderzoeken, in wat zinn ons de *Nemer* by *Monen* dus, dog by ons liever *de benomen persoon of zaek* genoemd, te voren komt.

DE NEMER kan men aenmerken als *een benomen persoon*, dat is van wien iets word of is genomen; dus zegt men: *Jan neemt van den man al wat by krygen kan*, want vraegt men wien hier iets benomen of van wien iets genomen word? zoo is het antwoord klaar, *den man* waerom men des *van den manne* zetten moet; volgde men *Monen* in de benaming van dezen naemval, dat is merkte men hem aen als *een' Nemer*, onendig moejelyker viel het den *Leerlingen* in onze *Tale dien* te begrypen; want dan zoude men boven hebben moeten vragen in plaetse van, *Wie is hier de benomen persoon?* Wie is hier de *Nemer?* daer ik noch iemant niet reden op kan antwoorden, *den man*; want *dien* word benomen; maer wel *Jan* vermits die neemt, daer *den man* by *Monen* in dezen zinne echter, schoon onnatuurlyk, voor *den nemer* gehouden word. Doch laet ons verder gaen en zien hoe men die in andere opzichten ook waer te nemen heeft. Dees Naemval kan ons ook dus voorkomen; By voorbeelt: *Jan word gebaet van den man* en moet daerom weer *van den wanne* zyn, niet zoozeer om dat *man* hier als

6 VERKLARING OVER DE

een perfoon wien iets benomen, of van wien iets genomen word, moet aengemerkt zyn, als wel omdat het wordeken *van* hier vooraet, dat altoos *den tweeden* of *den zesden Naemval* vereifcht, en hier *den tweeden* niet kan vereifchen, dewyl voor dit *van*, zonder den bovenftaenden zin te krenken, geen *des* kan gefteft worden, en daerom als te vooren gezegt is in *den zesden Naemvalle* moet aengemerkt worden, dien men altydt aen het voornoemde wordeken *de* stoetfen kan. Doch licht zal ons iemand vragen, of wy, te voren *den vierden Naemval*, by Monen *den Aenklager*, *den Bewerktwordende perfoon* genoemt hebbende, meenen, dat *Jan* in 't kortft te vooren aengehaelde voorbeeldt, als daer wezentlyk *een Bewerktwordende perfoon* zynde, in *den vierden Naemval* moet aengemerkt worden? Doch wy antwoorden geenszins; en dat om twee redenen: Voor eerft, om dat geen *vierde naemval* in een' volkomen zinn' kan gevonden worden zonder *eenen eerften* voor of achter zich te hebben, gelyk op bladzy 3. in *Jan* bemint *den man* te zien is, die hier niet te vinden is; ten tweeden, om dat geen perfoon of zaak ooit door een * *lydend*, maer wel, door een *bedryvend werkwoord* bewerkt wordende, in *den vierden naemval* gefteft word.

Laet ons voor 't laetfte tot *den vyfden naemval*

* Waervan by Monen bladz. 163. en 164. en hier agter verklaring word gedaen.

ZELFSTANDIGE NAEMVALLEN. 7

val overgaen, die word van Monen genoemt DE ROEPER, doch van ons lieft *de Geroepen* of *Aengesproken*, omdat hem, wanneer hy ons voorkomt, deze benaming eigener is, gelyk uit het volgende voorbeeld blyken zal: *Ik hoorde dien man roepen: Mannen Broeders*, enz. Volgt men Monen nu, zoo is de vrag wie hier als *een Roeper*. (die altydt met *den Noemer* by ons *den Werker* of *werkenden persoon* moet overeenkomen) moet aengezien worden, yder zal met my antwoorden: *de man*; die hier in het tegendeel in den vierden naemval of *bewerktwordende persoon* moet aengezien worden; maer vraegt men ons, wie is, of, om nu in 't meervoudige te spreken, wie zyn hier *de Geroepen*? zoo dunkt my valt het antwoord licht: *de mannen broeders* die dan ook met den eersten en *den man* met *den vierden Naemvalle*, gelyk het zyn moet, overeenkomen.

Dewyl wy de naemvallen juist niet naer orden, zoo als die volgen, om daer te klaerder denkbeeldt van te krygen en het voor- en tegendeel beter te zien, overwogen hebben, zoo zullen wy dezelve met onze benamingen op orden hier ter nederstellen, als volgt:

§ VERKL: OVER DE ZELFST: NAEMV:

De eerste WERKER, of WERKENDE
PERSOON of ZAEK.

De tweede DE EIGENAER.

De derde DE ONTFANGER.

De vierde DE BEWERKTWORDEN-
DE PERSOON of ZAEK.

De vyfde DE GEROEPEN of AENGE-
SPROKEN PERSOON of
ZAEK.

De zesde DE BENOMEN PERSOON of
ZAEK.

VER-

VERKLARING

Over het lydend werkwoordt Gehoort worden , by Monen op de volgende wys gebogen.

DE GEBIEDENDE WYZE.

Tegenwoordige Tydt.

In 't Eenvouw. get. † WORD GEHOORT.
In 't Meervouw. ‡ WORDT GEHOORT.

DE AENTOONENDE WYZE.

Tegenwoordige Tydt.

In 't Eenv. †† Ik worde gehoord †† gy
wordt gehoord ¶ hy,
zy, het wordt gehoord.
In 't Meerv. ††† Wy worden gehoord,
gy wordt gehoord, zy
worden gehoord.

†. Dus spreekt men, wanneer men aen een^o perfoon in onze *tegenwoordigheit gebieden* wil, dat hy maekt *gehoort te worden*; en daerom in de *gebiedende wyze en tegenwoordigen tyde*. ‡ Hier geeft de *t* in *wordt*, alleen te kennen,

10 VERKLARING OVER HET

dat die in acht moet genomen worden , wanneer men tegens meer dan een' persoon spreekt en iets gebied ; zynde op dit *meervouw.* verders niets meer dan op het *eenvouw.* aentemerkten.

†† Dus spreekt men van zich zelve in den eersten persoon wanneer men iemand wil *aentoonen* dat men *tegenwoordig*, *nu*, *heden*, ja terwijl men spreekt, *gehoort word*, en daerom in *de aentoonende wyze* en *tegenwoordigen tyde* ††, ¶, †††. Zie de verklaring hier over by Moïen Kap. 22. bladz. 142. wegens den eersten, tweeden en derden persoon.

Onvolmaekte verleden Tydt.

Eenv. † Ik werd gehoord, ‡ gy werdt, * hy, zy, het werd gehoord.

Meerv. Wy werden gehoord, gy werdt gehoord, zy werden gehoord.

†. Dus zegt men, by voorbeeld : Ik *werd gisteren* gehoord; heden morgen was ik by den Heer.... en *ik werd*, niet tegenstaende zyne bezigheden, van hem *gehoort*.

‡ Eer gy de Duitſche Tael magtig waert, *werdt* gy wegens uwe Schriften weinig geächt, en toen men u zulks zeide *werdt* gy misnoegt; gy *werdt* nogthans, om uwe welſprekenheit, van velen *gehoort*.

NB. Hier

LYD:WERKW:GEOHOORT WORDEN. 19

NB. Hier moet de τ in *werdt*, die den tweeden persoon verbeelt, en daerdoor van den eersten en derden onderscheiden word, altoos in acht genomen worden.

* Jan was in zyn leven vry leugenachtig, en daerom *werd* hy zelden *geloofd*; doch om zyn snakeryen niet ongaerne *geboort*. Elsie was in haren jongen tyde schoon, en daerom *werd* zy van vele Vryeren *bemint*, en om haer' zang *geboort*. *Het Lam werd* gisteren geslagt, maer onder het slagten *werd* het niet eens *geboort*. Dus ziet men dat de derde persoon, volgens Monen, in den *verleden tyde* de τ agterlaet, en dus met den eersten persoon overeenkomt, doch waerom zulks by hem in den tegenwoordigen tyde mede niet geschiet, is ons onbekent. Wy zouden het in alle de tyden eveneens doen.

I † Volmaekte † Gansch *verle-*
den Tydt.

Eenv. † Ik ben gehoort, gy zyt gehoort,
hy, zy, het is gehoort.

Meerv. Wy zyn gehoort, gy zyt gehoort,
zy zyn gehoort.

†. Hier is onzes bedunkens † *gansch* over-
tollig, want alwat *volmaekt* is, is *gansch* of in
zyn *geheel*, en alwat in zyn *geheel* is is *volmaekt*
in

12 VERKLARING OVER HET

in dezen zinne; want *volmaekt* wil hier geen zeldzaam schoon, maer een volkomendheit van vereifchte deelen beteekenen; zoo kan men zeggen, dat een mensch, die de vereifchte ledematen van een' mensch in gezondheid bezit, schoon hy mager is en de aenvalligste koleur van wezen ontbeert, egter een *volkomen* en *volmaekt* mensch is. Ook vinden wy in de Latynsche Spraekkunst, die in de schikkinge der Tyden en Wyzen van onze Werkwoorden, met de onze overeenkomt, alleen † *volmaekte verleden tydt* gestelt, waer mede wy meenen, het ook wel te kunnen stellen.

‡ Dus spreekt men, wanneer men te kennen wil geven dat men by iemand een volkomen gehoor gehad heeft, die onze rede tot het einde toe uithoorde: dus zegt men: Ik ben gisteren by dien man geweest om hem te spreken, en *ik ben* ook van hem *gehoort*; derhalven is het *hooren volkomen* of *volmaekt*, en dewyl het gisteren geschiedde, ook *verleden geweest*. En dus blykt het klaer, waer aen de eerste *volmaekte verleden tydt* te kennen is. Wat den tweeden en derden persoon in dezen *tyd* belangt; deswegen is niets dan de zelve voorbeelden van bladz. 2. aen te merken, mits dat daer *de onvolmaekte* en hier *de volmaekte verleden tydt* in acht moet genomen worden:

2. *Volmaekte voorverleden Tydt.*

E. † Ik ben gehoord geworden of geweest,
 gy zyt gehoord geworden of geweest,
 hy, zy, het is gehoord geworden of
 geweest.

M. Wy zyn gehoord geworden of geweest,
 gy zyt gehoord geworden of geweest,
 zy zyn gehoord gehoord geworden of
 geweest.

† Dus zegt men : Ik ben *gisteren* van dien
 manne gehoord, maer met minder gretigheid,
 vermits *ik eergisteren* al eens van hem *gehoort*
ben geworden of *geweest*.

Uit deze voorbeelden ziet men, dat, dewyl
het hooren, dat *gisteren* geschiede, *volmaekt ver-*
leden is, *het hooren dat eer-* dat is *voor-gisteren*
 geschiede, in *den volmaekten voorverleden tyd*
 moet gestelt worden. Doch, waerom Monen
 hier 2. byvoegt is ons onbekent, alzo wy by
 hem wel 1. maer geen wedergade van *dezen*
volmaekten voorverleden tydt vinden kunnen.
 Want den 1. noemt hy *volmaekten ganschverle-*
den, en den 2. *volmaekten voorverleden tydt*,
 zoo dat deze *tyden*, (onzes bedunkens) zon-
 der de Talletteren 1. en 2. genoeg te onder-
 scheiden zyn.

14 VERKLARING OVER HET

† 1 *Meerdanvolmaakte voorverleden Tydt.*

E. ‡ Ik was gehoord, †† gy waert gehoord, hy, zy, het ‡ was gewoort.

M. Wy waren gehoord, gy waert gehoord, zy waren gehoord.

†. Deze tydt beteekent, dat eene zaak volbragt is, eer eene andere geschiede. ‡ Dus zegt men : *Ik was* van dien manne, by geluk al *gehoort* eer hy belet kreeg. †† Eer ik op die plaets kwam, *waert gy* reeds *gehoort*. ‡ En uw vaers, *was* teffens *gehoort* en *gelezen* en *geprezen*.

† 2. *Meerdanvolmaakte voorverleden Tydt.*

E. Ik was gehoord geworden of geweest, Gy waert gehoord geworden of geweest, hy, zy, het was gehoord geworden of geweest.

M. Wy waren gehoord geworden of geweest, gy waert gehoord geworden of geweest, zy waren gehoord geworden of geweest.

†. Hier keuren wy de talletter 2. goet; omdat dees *Tydt* met den *eersten* in benaminge geheelenal overeenkomt, doch in de woordtoeginge verschilt. Wegens het onderscheit, dat

LYD:WERKW:GEOHOORT WORDEN. 15

dat dees 2. boven de 1. *meer dan volmaekte Tydt* in zich besluit, is niets aantemerkten, dan het geen wy wegens het onderscheit tusschen den 2. en 3. *volmaekten voorverleden Tydt* reeds aangemerkt hebben.

† *Toekomende Tydt.*

E. ‡ Ik zal gehoord worden, gy zult gehoord worden, hy, zy, het zal gehoord worden.

M. Wy zullen gehoord worden, gy zult gehoord worden, zy zullen gehoord worden.

†. Dees Tydt geeft, gelyk Monen zegt, te kennen dat eene zaak zal geschieden: ‡ als ik zal bemint, geprezen, of gehoord worden.

† DE AENVOEGENDE WYZE.

Tegenwoordige Tydt.

E. { Ik gehoord worde, gy gehoord wordt,
Dat { hy, zy, het gehoord worde.
M. { Wy gehoord worden, gy gehoord wordt, zy gehoord worden.

†. Deze wyze, zegt Monen, die ook *de soelatende* kan genoemt worden, word gebruikt in iet op zekre voorwaerden of tot zekre

16 VERKLARING OVER HET

kre einden te stellen, en moet zich eenigzins naer de By- en Voegwoorden *zoo, als, dat opdat* en *diergelyke* voegen en rechten;

NB. en *diergelyke* zegt hy; maer wat Leerling die *diergelyke*, die hier verzwegen worden; raden zal, weten wy niet. En dewyl deze *wyze* door eenen vasten regel zoo wel niet, als door klare voorbeelden voor een' Leerling' te begrypen is, zoo hebben wy zoo veel *by- en voegwoorden*, als wy weten dat ooit een *aenvoegende wyze* regeeren of beheerschen nevens de vereischte voorbeelden, hoe die te pas kunnen komen, hier onder laten volgen.

† Opdat, ‡ Dat, * Als, * Toen, †† Ten einde, †† Tenzy, ¶ Och dat.

† Dus zegt men: Ik verhef myne stem, *opdat ik van allen gehoord worde.* Spreek zagt, *opdat gy niet gehoord wordt?* Hy zwygt, *opdat hy niet gehoord noch in het spreken berispt worde.*

‡ Dit woordt moet wel in acht genomen worden, alzo het somtyds zoo wel *de aentoonende* als *de aenvoegende wyze* beheerschen kan. *De aentoonende wyze* beheerscht het, wanneer het *omdat* betekenen wil; by voorbeelt: † Is my leet, *dat ik niet gehoord word.* Hy heeft groöten spyt, *dat hem die zaek niet toegestaen word.* Dat het voornoemde *dat omdat* betekenen wil blykt

L. 7. WERK W: GEHOORT WORDEN. 17

blykt klaer; dewyl men zonder den zin iets te veranderen zoude kunnen zetten: *Omdat ik niet gehoort word, is 't my leet, en omdat hem die zaek niet toegestaen word, heeft hy grooten spyt.* De aenvoegende wyze beheerscht het woordt dat aen de andere zyde, wanneer het opdat beteekenen wil: by voorbeelt, *Ik doe myn best dat ik gehoort worde.* Zie toe, dat uwe eer u niet ontnomen worde; want vraegt men: waerom doe ik myn best? Het antwoordt zal zyn: niet omdat, maer opdat ik gehoort worde. En vraegt gy waerom ik u gebiede toe te zien, ik antwoord: niet omdat, maer opdat uwe eer u niet ontnomen worde. Maer boven dit kan het woordt dat ook eene aenvoegende wyze beheerschen, wanneer het een' wensch of toelating beteekent: dus zegt men: God geve, dat ik bemint worde, dat myn broeder gezegent worde; vaerwel myn vriendt, dat uw opzet gezegent en u eerlang daer mede een goede uitkomst vergunt worde. Of: moet het zoo zyn? dat hy dan gehoort worde; ik had dien man liever, maer kan hy niet komen, gedult, dat'er een ander dan gebaelt, ontboden, gehoort en verkozen worde.

* Deze woorden als en toen, beheerschen wel eene aenvoegende wyze, maer het woordt toen, 't geen men wel moet opmerken, niet dan in den onvolmaekten tydt, waerom wy het breeder spreken daerover tot dien tydt toe sparen zullen.

B

†† Dit

18 VERKLARING OVER HET

†† Dit woordt *teneinde*, beheerscht altoos, en in alle tyden *eene aenvoegende wyze*, dewyl het van dezelve beteekenis is, als het woordt *opdat*: en daerom kunnen dezelve voorbeelden, die wy by *opdat*, op de vorige bladzyde gestelt hebben, hier ook te pas komen; dus kan men zeggen: *Ik verhef myne stem*, zoo wel, *teneinde*, als *opdat ik geboort worde. Hy zwygt*; zoo wel *teneinde* als *opdat hy niet geboort worde*, enz.

†† Dit woordt *tenzy* beheerscht *eene aenvoegende wyze* door alle tyden, behalven, zoo men *Tenkate* volgt, in den meer dan volmaekten verleden tydt, *in het dadelyke werkwoords*, dus zegt hy: *tenzy hy gae*, *tenzy hy ginge*, *tenzy hy hebbe gegaen*; maer, *tenzy hy had gegaen*, en niet *hadde gegaen*; doch de reden, waerom, nevens het gebruik van dat woordt *in het lydende*, is by hem niet te vinden; en daerom zouden wy dat woordt *tenzy* in alle tyden *eene aenvoegende wyze* laten beheerschen. In het lydende, kan het, in den tegenwoordigen Tyd', waervan wy thans spreken, dus voorkomen: *Ik ben te onvreden, tenzy ik geboort worde. Ik zal niet komen tenzy my zulks worde verzogt*: enz.

¶ Wegens dit woordt *ochdat*, moet het zelve, dat wy omtrent het woordt *dat* aangemerkt hebben, in acht genomen worden, alzoó het mede nu de *aentoonende*, en dan weder de *aen-*
voe-

LV: WERKW: GEHOORT WORDEN. 19

voegende wyze beheerschen kan; de aentoonende wyze beheerscht het, als het *omdat* te kennen wil geven; by voorbeeld, *ochdat die persoon niet gehoord word* doet my leet; dat is zoo veel als: *omdat* die persoon niet gehoord word doet het my leet. De aenvoegende wyze beheerscht het, wanneer, het gelyk *dat*, eenen wensch beteekent: by voorbeeld, *ochdat my die zaak eens vergant worde*, *ochdat hy eens beter onderrecht worde*. Maer, zal iemand licht vragen, om wat reden word het helpwoord *worden* in deze wyze, in den derden persoon alleen *verändert*, en den eersten en tweeden met die van de aentoonende wyze gelyk gestelt? Wy antwoorden dat wy wegens *den eersten persoon* geen reden vinden kunnen; alzoo men in de aentoonende wyze, in den eersten persoon, voor *ik worde*, gelyk Monen te boek slaet, zeer licht *ik word bemint of gehoord* zoude kunnen stellen; dat aenstonds van den eersten persoon in de aenvoegende wyze, op dat *ik worde bemint of gehoord*, dan onderscheiden zoude zyn. Wat den tweeden persoon aengaet, dien heeft men in oude tyden mede van den eersten en derden onderscheiden; zoodat men *in de aenvoegende wyze* zeide en schreef opdat *gy bemint of gehoord wordet*. In zekere Bybels vind men nog: *Myn volk, ach! dat gy myne stemme hoordet*, dat *gy wistet*, enz. doch dit schynt om de hardigheid van alle Tael-

20 VERKLARING OVER HET

liefhebberèn verworpen te zyn. Maer het onderscheit tusschen den eersten persoon van de *aentoonende* en *aenvoegende* wyze kan, naer onze gedachten, zonder de minste hardigheid, op de aangewezen manier, altoos zeer licht in acht genomen worden.

In deze aenvoegende wyze meenen sommigen, en niet zonder grond, dat het helpwoordt *laten* in aenmerking kan komen, en het verwondert ons dat Monen, die zelfs zegt, dat deze *wyze* de *toelatende* kan genoemd worden, dat omtrent het helpwoordt *la:en*, wanneer het *toelaten* betekent, recht in tegendeel waer is, niet te borde brengt. Om elk een klaer begrip van ons *laten* dan te doen hebben, zullen wy het in zyn tweederlei betekenis, waerin oneindig gemist wordt, hier laten volgen; 1 in het *dudelyke* en daarna in het *lydende*. Men zegt dan in onze Spræktale :

Laet ik gaen, en laet my gaen,
Laet hy gaen, en laet hem gaen,
Laten wy gaen, en laet ons gaen,
Laten zy gaen, en laet hun gaen.

Om nu 't verschil naer eisch te overwegen, dient men aen te merken, dat het werkwoord *laten* tweefints by ons in gebruik is, namentlyk voor *toelaten* (*dat is toestaen*) en ook voor een
hulp-

LYD: WERKW: GEHOORT WORDEN. 27

hulpwoordt tot opwekking van beweging.

Wanneer het *toelaten* beteekent, vereifcht het uit de natuur een' *Gever*, volgens Monen, (doch by ons *den Onfanger* genoemd) ten opzichte van den perfoon, aen wien die toelating gefchiet, of die de toelating ontfangt; vermits het eene werking is, die een giftelyk opzicht op hem heeft: in welken gevalle ons *laet* in die zelve gedaente blyft; 't zy het bevel of verzoek van toelating ten behoeve van een of meer gegeven word: als

Laet hem gaen, dat is laet toe dat hy gae.

Laet my gaen, dat is laet toe dat ik gae.

Laet ons gaen, dat is laet toe dat wy gaen.

In tegendeel, wanneer ons *laten* alleenlyk als een *hulpwoordt* verftrekt, om een opwekking van beweging te maken, zoo word dit werkwoordt als de andere hulpwoorden verbogen, en is aen de volgende perfoonnen gebonden, en met hun medewerkende; waerom wy zeggen: Laten wy gaen, en niet laet wy gaen. Dus zegt men ook tot opwekking van zich zelve: *Ik heb hier lang genoeg ſtaen wachten; 't is tyd, laet ik gaen*, dat is zoo veel als *dat ik gae*; en van een' ander, *wil by niet blyven laet by gaen*, dat is zoo veel als *dat by gae*; dus zegt men ook tot opwekking van ons en een ander: *Kom, toef niet langer, laten wy gaen*,

§2 VERKLARING OVER HET

dat is, *dat wy gaen*; en van anderen, *willen zy niet blyven, laten zy gaen*, dat is, *dat zy gaen*.

In *het lydende* is wegens dit tweederlei *laten*, het zelve van *het dadelyke aentemerken*. Dus zegt men:

Laet my gehoord worden, dat is, laet toe dat ik gehoord worde.

Laet hem gehoord worden, dat is, laet toe dat hy gehoord worde.

Laet ons gehoord worden, dat is, laet toe dat wy gehoord worden.

Laet hun gehoord worden, dat is, laet toe dat zy gehoord worden.

En dus betekent *laten, toelaten*.

Maer wanneer ons *laten*, gelyk wy in het *dadelyke* getoont hebben, als een hulpwoort voorkomt, zegt men in tegendeel:

Ik heb lang gezwegen, *laet ik evenwel mede eens gehoord worden*, dat is, *dat ik mede eens geboort worde*.

Moet het zyn? *Laet hy dan geboort worden*, dat is, *dat hy dan geboort worde*.

Kom? 't is tydt; *Laten wy mede eens gehoord worden*, dat is, *dat wy mede eens geboort worden*.

Kunnen zy zingen? *Laten zy mede vry geboort worden*, dat is, *dat zy mede vry geboort worden*.

Hier

LYD: WERKW: GEHOORT WORDEN. 23

Hier mede meenen wy van den tegenwoordigen Tydt der aenvoegende wyze, genoeg gezegt te hebben; en daerom flappen wy over tot *den*

I Onvolmaekten verleden Tydt.

E.	}	Ik gehooft wierde, gy gehooft wierdt;
Dat		hy, zy, het gehooft wierde.
M.	}	Wy gehooft wierden, gy gehooft
		wierdt, zy gehooft wierden.

De by- en voegwoorden, die, in den tegenwoordigen tyd, de aenvoegende wyze beheerfchen, komen hier mede in aanmerking; dus kan men zeggen: Ik gaf den Kamerbewaerder een' fteekpenning, *opdat ik ras gehooft wierde*; Ik deê myn beft, *dat, dat is, opdat ik ras gehooft wierde*; ook *teneinde ik ras gehooft wierde*. Ik wilde daer niet gaen, *tenzy ik gehooft wierde*; *och dat by liever nooit gehooft wierde*.

Maer inzonderheit heeft men in *dezen onvolmaekten verleden tyd* de bywoorden *als en toen*, die de aenvoegende wyze beheerfchen, wanneer zy zoodra als betekenen, (in 't Latyn *cum*) 't geen aen 't oordeel wel getoetft kan worden, in acht teneemen. Dus zegt men, by voorbeeld, *juift, als dat is, zoodra als of toen ik gehooft wierde* gefchiede dit of dat.

24 VERKLARING OVER HET

Toen ik, dat is, zoodra als ik ontboden wierde, ging ik heen. Maer in tegendeel zegt men, wanneer toen een nette aentooning van tyd beteekent, en zoo veel zeggen wil als op dien tydt toen werd ik, dat is, op dien tydt werd ik gehoort.

Ik verhief myne stem, *ten einde*, dat is zoo veel als *opdat ik gehoort wierde*.

Ochdat ik eens gehoort wierde over die zaak, dus als een wensch voorkomende. Maer wanneer *ochdat*, in het tegendeel een leetwezen beteekent, moet het in de aentoonende wyze gebruikt worden, dus kan men zeggen: *Och, dat, dat is zoo veel als omdat by eer dan ik, gehoort werd, deêd my leet.*

Maer op eene andre wys kan deze *onvolmaekte verleden tydt in de aenvoegende wyze* voorkomen, zonder dat'er de aengehaelde *by* en *voegwoorden* voorgaen. Dus zegt men: *Ik wierde zyn vyand, veeleer, dan ik hem dat toefstond; dat zoo veel is als ik zoude zyn vyand worden veeleer enz. waeraen het altoos getoest kan worden, want daer ik zoude worden te pas komt, kan ik wierde wel, maer ik werd nooit plaets grypen; en dit moet zoo wel omtrent den tweeden en derden, als den eersten persoon in acht genomen worden.*

LVII: WERKW: GEHOORT WORDEN. 2 §

2 Onvolmaekte verleden Tydt.

E.	{	Ik zoude gehoord worden, gy zoudt gehoord worden, hy, zy, het zoude gehoord worden.
Als †		Wy zouden gehoord worden, gy zoudt gehoord worden, zy zouden gehoord worden.
M.		

† Dat Monen dit bywoord *als* zonder reden waerom hier voorzet, kunnen wy niet begrypen; want hier uit zoude men besluiten, dat, *ik zoude gehoord worden* zonder *als* nooit gebruikelyk was, daer echter het tegendeel waer is. Dus zegt men: *Ik zoude gisteren gehoord worden*, maer dit of dat kwam in den weg, waerby *als* noodeloos zoude gevoegt zyn. *Ik werd eergistren geboort*, maer gistren zoude myn broeder *geboort worden*, waerby *als* in 't geheel niet te pas komt.

Wy kunnen niet nalaten hier te melden dat *Sewel* dezen *tweeden onvolmaekten verleden tydt*, den *tweeden toekomenden tydt* noemt, dat ons niet ongegrondt voorkomt, vermits men *dezen tydt* niet gebruiken kan, dan wanneer men van iets spreekt dat in het *voorleden* wel voorgenomen, maer echter niet uitgewerkt, en daerom noch toekomend is.

16 VERKLARING OVER HET

Volmaakte ganschverleden Tydt.

E. { Ik zy † gehooft, gy zyt gehooft, hy,
Dat { zy, het zy gehooft.
M. { Wy zyn gehooft, gy zyt gehooft, zy
zyn gehooft.

† Dus zegt men, by voorbeeld : Ik zal myn beft doen, *dat ik* voor dien tyd' *gehooft zy*, dat is zooveel als *opdat ik* enz. doch aen de andere zyde, zegt men in de aentoonende wyze, het fpyt my, *dat ik*, dat is zooveel als *omdat ik gehooft ben*, of *ben geweest*.

I *Meerdanvolmaakte voorverleden Tydt.*

E. { Ik waere † gehooft, gy waert gehooft,
Dat { hy, zy, het waere gehooft.
M. { Wy waeren gehooft, gy waert gehooft, zy waeren gehooft.

† Ik zoude zulks niet toeftemmen *tenzy ik eerft gehooft waere*, ik deed myn beft *dat ik*, dat is zooveel als *opdat ik* voor dien tyd' *gehooft waere*, enz.

II *Meer*

LEED: WERKWIJGEHOORT WORDEN. 27

2. *Meerdanvolmaakte voorverleden Tydt.*

E.	{	Ik zoude gehoord geweest zyn , gy
Als		zoudt gehoord geweest zyn , hy , zy ,
M.		het zoude gehoord geweest zyn.
	{	Wy zouden gehoord geweest zyn , gy
		zoudt gehoord geweest zyn , zy zouden gehoord geweest zyn.

Omtrent dezen *tydt* hebben wy niets aen te merken , dan het zelve van den *tweeden volmaekten verleden tydt* , dat is , dat hy somtyds zoowel zonder , als met het bywoord *als* kan te vooren komen ; en dat Sewel dezen *Tydt* den naem van *vierden toekomenden* geeft , vermits hy den *tweeden onvolmaekten verleden tydt* den *tweeden toekomenden* , en den *toekomenden tydt* , die volgens Monens schikking nu volgt , den *derden toekomenden* noemt.

Toekomende Tydt.

E.	{	Ik zal gehoord zyn , gy zult gehoord
Als †		zyn , hy , zy , het zal gehoord zyn.
M.		Wy zullen gehoord zyn , gy zult gehoord zyn , zy zullen gehoord zyn.

† Dit *als* is hier mede niet gebruikeliker als daer wy boven van gesproken hebben ; doch *zoodra als* kan hier somtyds plaets grypen.

EIN

28 VERKLARING OVER HET

† E I N D I G E N D E W Y Z E .

Tegenwoordige Tydt.

‡ Gehoort worden.

Volmaekte ganschverleden Tydt.

†† Gehoort zyn.

Toekomende Tydt.

‡‡ Zullende gehoord worden.

† Deze wys, noemen wy met Sewel liever, (waervan Monen ook niet afkeerig is in dit stuk) *de onbepalende wyze*, vermits zy noch perfoon, noch getal, noch wyze, noch tydt recht bepaelt.

‡ Wy voegen hier by *of gehoord te worden*, want men zegt in deze wyze, zoowel *zy hopen morgen gehoord te worden, als zy kunnen gehoord worden.*

†† Deze buiging meenen wy, dat nooit te pas kan komen, maer wel *gehoort te zyn*, (Sewel zegt *geworden*) dus zegt men: zulks, van hem *gehoort te zyn*, is waeragtig. Zoodat wy *geworden* mede afkeuren, vermits het te veel naer het deelwoordt, *gehoort geworden zynde*, zweemt.

‡‡ Dit

LYD:WERKW:GEOHOORT WORDEN. 29

‡‡ Dit *zullende* is volmaekt het deelwoordt van den toekomenden tydt, en daerom zeer, verkeert hier geplaetst; Het moest zyn volgens Sewel, *geboort te zullen worden*, dus kan men zeggen: dit of dat van hem in 't kort noch *geboort te zullen worden*.

† DE DEELWOORDEN ZYN DRIE.

Het Tegenwoordige

‡ Wordende gehoort.

Het verleen

†† Gehoort.

Het toekomende

‡‡ Zullende gehoort worden.

† Dus genoemt omdat zy om de drie verscheiden tyden in 3 verdeelt worden.

‡ Dus zegt men: maer zulks, van hem *gehoort wordende*, baerde hem verwondering.

†† Zooveel als *gehoort zynde*. By voorbeelt; zulks, naeuwelyks *gehoort zynde*, baerde hem onsteltenis.

‡‡ Dus zegt men: De man, op die zaak *zullende gehoort worden*, wist weinig in te brengen.

Nu

30 VERKLARING OVER HET

Nu zullen wy het gansche werkwoord, naar onze meening gebogen, zoo in het *bedryvende* als *lydende*, hierop laten volgen, vermits alle de *bywoorden*, die eenige wys in het *lydende* beheerfchen, ook in 't *bedryvende* te pas komen.

HET BEDRYVENDE.

DE GEBIEDENDE WYS.

Tegenwoordige Tydt.

Eenvouw. Hoor.
Meervouw. Hoort.

DE AENTOONENDE WYS.

Tegenwoordige Tydt.

E. Ik hoor, gy hoort, hy, zy, het hoort.
M. Wy hooren, gylieden hoort, zy hooren.

Onvolmaekte verleden Tydt.

E. Ik hoorde, gy hoorde, hy, zy, het hoorde.
M. Wy hoorden, gyl. hoorden, zy hoorden.

Vol.

LID: WERKW: GEHOORT WORDEN. 31

Volmaekte verleden Tydt.

- E. Ik heb gehoord , gy hebt gehoord , hy ,
zy , het heeft gehoord.
M. Wy hebben gehoord , gyl. hebt gehoort,
zy hebben gehoord.

Meerdanvolmaekte verleden Tydt.

- E. Ik had gehoord , gy hadt gehoord , hy , zy ,
het had gehoord.
M. Wy hadden gehoord , gyl. hadt gehoort ,
zy hadden gehoord.

Toekomende Tydt.

- E. Ik zal hooren , gy zult hooren , hy , zy ,
het zal hooren.
M. Wy zullen hooren , gyl. zult hooren , zy
zullen hooren.

DE AENVOEGENDE W Y S.

Tegenwoordige Tydt.

- E. { Ik hoore , gy hoort , hy , zy , het
opdat { hoore,
enz. { Wy hooren , gyl. hoort , zy hoo-
M. { ren.

On:

32 VERKLARING OVER HET

Onvolmaakte verleden Tydt.

E.	{	Ik hoorde, gy hoorde, hy, zy, het hoorde.
opdat		
enz.		
M.	{	Wy hoorden, gyl. hoorden, zy hoorden.

Volmaakte verleden Tydt.

E.	{	Ik hebbe gehoord, gy hebt gehoord, hy, zy, het hebbe gehoord.
opdat		
enz.		
M.	{	Wy hebben gehoord, gyl. hebt gehoord, zy hebben gehoord.

Meerdanvolmaakte verleden Tydt.

E.	{	Ik gehoord hadde, gy gehoord hadt, hy, zy, het gehoort hadde.
opdat		
enz.		
M.	{	Wy gehoord hadden, gyl. gehoort hadt, zy gehoort hadden.

1 Toekomende Tydt.

E.	{	Ik zal gehoord hebben, gy zult gehoord hebben, hy, zy, het zal gehoord hebben.
zoodra		
als		
M.	{	Wy zullen gehoord hebben, gyl. zult gehoord hebben, zy zullen gehoord hebben.

2 Toes-

2 Toekomende of bepaalde Tydt.

- E. Ik zoude hooren, gy zoudt hooren, hy, zy, het zoude hooren.
M. Wy zouden hooren, gyl. zoudt hooren, zy zouden hooren.

3 Toekomende Tydt. Wanneer men spreekt van iets in 't verleden.

- E. Ik zoude gehoord hebben, gy zoudt gehoord hebben, hy, zy, het zoude gehoord worden.
M. Wy zouden gehoord hebben, gyl. zoudt gehoord hebben, zy zouden gehoord hebben.

E I N D I G E N D E W Y S.

Tegenwoordige Tydt.

Hooren,

Volmaekte verleden Tydt.

Gehoord te hebben.

Toekomende Tydt.

Te zullen hooren.

C

D₃

34 VERKLARING OVER HET

DE DEELWOORDEN ZYN DRIE:

Het Tegenwoordige.

Hoorende.

Het Verleden.

Hebbende gehoord:

Het Toekomende.

Zullende hooren:

H E T L Y D E N D.

DE GEBIEDENDE WYS.

Tegenwoordige Tydt.

E. Wordt gehoord.

M. Wordt gehoord.

DE AENTOONENDE WYS.

Tegenwoordige Tydt.

E. Ik wordt gehoord, gy wordt, hy, zy,
het wordt gehoord.

M.

LYD:WERK W:GEHOORT WORDEN.35

M. Wy worden, gyl. wordt, zy worden gehooft.

Onvolmaekte verleden Tydt.

E. Ik werd, gy werdt, hy, zy, het werd gehooft.

M. Wy werden, gyl. werdt, zy werden gehooft.

Volmaekte verleden Tydt.

E. Ik ben gehooft, gy zyt, hy, zy, het is gehooft.

M. Wy zyn, gyl. zyt, zy zyn gehooft.

Volmaekte voorverleden Tydt.

E. Ik ben, gy zyt, hy, zy, het is gehooft geworden, of geweest.

M. Wy zyn, gyl. zyt, zy zyn gehooft geworden of geweest.

Meerdanvolmaekte verleden Tydt.

E. Ik was, gy waert, hy, zy, het was gehooft.

M. Wy waren, gyl. waert, zy waren gehooft.

36 VERKLARING OVER HET

Meerdanvolmaekte voorverleden Tydt.

E. Ik was, gy waert, hy, zy, het was gehoord geworden of geweest.

M. Wy waren, gyl. waert, zy waren gehoord geworden of geweest.

Toekomende Tydt.

E. Ik zal, gy zult, hy, zy, het zal gehoord worden.

M. Wy zullen, gyl. zult, zy zullen gehoord worden.

DE AENVOEGENDE WYS.

Tegenwoordige Tydt.

E.	{	Ik worde, gy wordt, hy, zy, het worde gehoord.
Opdat		
enz.		
M.	{	Wy worden, gyl. wordt, zy worden gehoord.

Onvolmaekte verleden Tydt.

E.	{	Ik wierde, gy wierdt, hy, zy, het wierde gehoord.
opdat		
enz.		
M.	{	Wy wierden, gyl. wierdt, zy wierden gehoord.

Vol-

Volmaekte verleden Tydt.

E.	{	Ik zy, gy zyt, hy, zy, het zy ge-
opdat		hoort.
enz.		Wy zyn , gyl. zyt , zy zyn ge-
M.		hoort.

Meerdanvolmaekte verleden Tydt.

E.	{	Ik ware , gy waert , hy , zy , het
opdat		ware gehoord.
enz.		Wy waren , gyl. waert , zy waren
M.		gehoort.

1 Toekomende Tydt.

E.	{	Ik zal , gy zult , hy , zy , het zal ge-
zoodra		hoort worden of zyn.
als		Wy zullen , gyl. zult , zy zullen ge-
M.		hoort zyn of worden.

2 Toekomende Tydt , wanneer men van iets verleden spreekt.

E. Ik zoude gehoord , gy zoudt , hy , zy , het zoude gehoord worden.

M. Wy zouden , gyl. zoudt , zy zouden gehoord worden.

38 VERK. OVER HET LYD:WERK:GEH:WORD:

3 *Toekomende Tydt.*

E. Ik zoude, gy zoudt, hy, zy, het zoude
gehoort zyn geweest.

M. Wy zouden, gyl. zoudt, zy zouden ge-
hoort zyn geweest.

E I N D I G E N D E W Y S.

Tegenwoordige Tydt.

Gehoort, of gehoord te, worden.

Volmaekte verleden Tydt.

Gehoort te zyn.

Toekomende Tydt.

Gehoort te zullen worden.

D E D E E L W O O R D E N Z Y N D R I E

Het Tegenwoordige.

Wordende gehoord.

Het Verleden.

Zynde gehoord.

Het Toekomende.

Zullende gehoord worden.

D:

de

e-

